

Ziya Gökalp

GENÇ KALEMLER
VE
TÜRK YURDU YAZILARI

ALTUN ARMAĞAN, TÜRK DUYGUSU, TÜRK SÖZÜ, BİLGİ,
HARP, DARÜLFÜNUN EDEBİYAT FAKÜLTESİ, GENÇ YOLCULAR,
ALTUN YURT MECMUALARI

Hazırlayan
Dr. Ali Duymaz

YAYIN NU: 1443

KÜLTÜR SERİSİ: 839

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-605-155-847-9

www.otuken.com.tr

otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Karakış Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	7
GENÇ KALEMLER VE TÜRK YURDU YAZILARI ÜZERİNE	11
GENÇ KALEMLER.....	25
Bugünkü Felsefe	27
Alfred Fuyiye'nin [Alfred Fouille'nin] Tekâmülcü Felsefesi	34
Muhyiddin-i Arabî.....	41
Eskiliğin Mukavemeti	50
Yeni Lisan: Yeni Lisanın Güzelliği	57
Yeni Hayat ve Yeni Kıymetler.....	68
Hikâye: Akdeniz'de.....	76
Rıza Tevfik'in Felsefesi.....	80
ŞİİRLER	
Turan	95
Meşhede Doğru.....	97
Altın Yurt.....	99
Altın Destan.....	101
TÜRK YURDU / ALTUN ARMAĞAN	111
İçtimaiyat Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak I.....	113
II Lisan	121
III Anane ve Kaide.....	125
IV Cemaat ve Cemiyet	131
V	138
VI Cemaat Medeniyeti, Cemiyet Medeniyeti	147
VII Mefkûre	155
VIII Türk Milleti ve Turan	161
Millet ve Vatan.....	167
Abdülhak Hamid'e Dair Düşünceler ve Duygular.....	172
Recâizâde Mahmut Ekrem Üzerine	173
ŞİİRLER	
Kendine Doğru.....	175
Kızıl Elma	176
Ergenekon	199
Ala Geyik.....	207

TÜRK DUYGUSU.....	211
Akkurum	213
TÜRK SÖZÜ.....	215
Ötüken Ülkesi.....	217
Durma, Vur!.....	220
Türk Sarfı: Türk Sarfına ve Şivesine Dair Usulümüz.....	222
BİLGİ MECMUASI.....	227
Felsefe ve İctimaiyat Şubesi	229
HARP MECMUASI	233
Altın Işık	235
Galiçya Yolunda	239
Asker ve Şair	241
DARÜLFÜNUN EDEBİYAT FAKÜLTESİ MECMUASI	243
Eski Türklerde Din	245
GENÇ YOLCULAR MECMUASI.....	267
Yörük Ali	269
Felaket İçinde Teselli	270
ALTUN YURT.....	273
Ocaklar Ne Yapmıştır, Vazifesi ve Gayesi Nedir?	275
KAVRAMLAR VE İSİMLER SÖZLÜĞÜ.....	287

SUNUŞ

Geçen yüzyılın başlarında başlayan ve imparatorluğun yıkılıp Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna giden yıllarda etki derecesi en yüksek fikir ve bilim adamlarının başında hiç şüphe yok ki Ziya Gökalp gelmektedir. “*Bedenimin babası Ali Rıza Efendi, hislerimin Namık Kemal, fikirlerimin Ziya Gökalp’tır*” diyen Mustafa Kemal, aslında bir bakıma bu gerçeği ifade etmektedir. Ziya Gökalp, büyük bir fikir adamıdır. Ama aynı zamanda çağının bütün modern ve pozitif bilgilerini bilimsel bir disiplinle okuyup irdeleyen ve Türk toplumuna uyarlayan öncü bir bilim adamıdır. Sosyolojinin kurucusudur, kültür ve medeniyet tarihi biliminin öncülerindedir, Fuat Köprülü’yle beraber halk biliminin bilim olmasını sağlayan ilk isimlerdendir. Gökalp, çöküş ve kurtuluş döneminde ortaya çıkan siyasi lider Mustafa Kemal’in uygulayıcılığının arkasındaki fikrî ve teorik güçlerin en etkilisidir. Belki günümüzde Gökalp’a ihtiyaç duyulmasının sebeplerinden birisi de yeni yüzyılın başlarında toplumun aynı sancıları ve felaketleri yaşamama arzusu olmalıdır. Aslında bizi Gökalp’ın yeniden okunması, anlaşılması ve değerlendirilmesinin, dolayısıyla eserlerinin yeniden yayına hazırlanmasının gerektiğine iten düşünce de budur.

23 Mart 1876’da Diyarbakır’da dünyaya gelen Ziya Gökalp, çalkantılı bir eğitim hayatının ardından bir yandan araştırmalar yapıp sosyoloji dersleri vermeye çalışırken, diğer yandan siyasetle de irtibat hâlinde olmuştur. Yaptığı araştırmalar ve yayımladığı eserler, onu üniversiteye çekerken siyasetle olan ilişkileri nedeniyle hapisane ve sürgün yılları da yaşamak zorunda kalmıştır. Diyarbakır’da otuz üç sayı çıkan *Küçük Mecmua*’nın hemen her sayısında araştırma yazılarını ve şiirlerini yayımlayan Ziya Gökalp, diğer yandan *Türk Yurdu*, *Halka Doğru*, *Türk Sözü*, *İslam Mecmuası*, *İçtimâiyyat Mecmuası*, *Millî Tettebbûlar Mecmuası*, *Yeni Mecmua* gibi çeşitli dergilerde de yazılar yazmaya devam etmiştir. Atatürk’ün de isteğiyle *Hâkimiyet-i Milliye* Gazetesi’nde yazılar yazmış, genç Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasında ve kültür politikalarının geliştirilmesinde siyasi kadrolara önemli katkılar yapmıştır. Tür-

kiye’de Türklük, İslamlık ve Batılılaşma gibi kavramları *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak* adlı kitabıyla tartışmaya açmış; Türkçülüğün tarihi, hars, medeniyet, millî vicdan, millî tesañut kavramlarının izahını ve dilde, dinde, ahlakta, hukukta, felsefede, siyasette Türkçülüğü *Türkçülüğün Esasları* başlıklı çalışmasında anlatmıştır. Ölümünden sonra basılabilen *Türk Medeniyeti Tarihi* adlı kitabı ise Türklerin dini, bilimi, felsefesi, devlet ve aile yapısı üzerine hazırlanmış ciddi bir çalışmasıdır.

Gökalp 24 Ekim 1924 tarihinde vefat etmiştir. 2014 yılı vefatının 90. yılıdır. Asırlık döngü ve kırılmalara uğramadan önce geçmişin tecrübelerini birinci elden eserlerden okumak -her ne kadar okuyup hafızamızı canlı tutan bir toplum olmasak da- herhalde yeni sıkıntılara karşı tedbir geliştirmeye yardımcı olacaktır.

Bu çerçevede Prof. Dr. Mustafa Özsarı, Prof. Dr. Salim Çonoğlu ve Doç. Dr. Halil İbrahim Şahin’le birlikte Gökalp’ın eserlerinin yeniden basımını bir proje olarak Ötügen Neşriyat’a götürdüğümüzde Nurhan Alpay Bey’in sıcak ve samimi ilgisiyle karşılaşmamız, eserlerin hazırlanmasında bize yol yordam göstermesi, düşüncelerimizde yalnız olmadığımızı göstermiş ve bizi teşvik edici olmuştur. İlk etapta Gökalp’ın en temel dört eserini, yani *Türkçülüğün Esasları*, *Türk Medeniyet Tarihi*, *Türk Töresi* ve *Türkleşmek İslamlaşmak Muasırlaşmak*’ı yayına hazırladık. Daha sonra ise *Kızıl Elma*, *Yeni Hayat* ve *Altın Işık* yayımlandı. Bu tür mensur eserlerde Nurhan Alpay Bey’in, yayınevi olarak İsmail Gaspralı serisinde uyguladıkları yöntemi tavsiye etmesiyle, metinlerin bütünlüğünü bozmadan parantez içi açıklamalarla Gökalp’ı hem aslından okuma hem de küçük desteklerle anlama esaslı bir yöntem uygulamaya çalıştık. Gökalp’ın manzum eserlerinde ise şiirlerin anlam ve ahenk bütünlüğünü bozmamak için bilinemeyecek kelimelerin anlamlarını dipnotlarda vermenin daha doğru olacağını düşündük. Ayrıca Gökalp’ın daha önce muhtelif dergilerde yayımladığı ve sonradan kitaplaştırdığı yazı ve şiirlerini de bir çeşit tenkitli basım sayılabilecek biçimde karşılaştırmalar yaparak dipnotlarla açıklama yoluna gidilmiştir. Daha geniş açıklama ve ayırntı gerektiren durumlarda kullanılmak üzere her eserin sonuna birer “Kavramlar ve İsimler Sözlüğü” eklemeyi de amaca uygun gördük. Çünkü Gökalp’ı okumak sadece kelimelerin karşılıklarını

bulmak ve bilmekle mümkün değildir, onun bilimsel terminolojisini ve özellikle eserlerinde çok sık kullandığı Batı ve Doğu'nun temel eser ve isimlerini tanımak da gerekecektir

Gökalp'ın eserlerini yayımlayan Kültür Bakanlığı'nın kitaplarının bugün artık baskısı tükenmiştir. Gökalp'ı yeniden yayımlayan birçok yayınevi ise sadeleştirilmiş metinler neşretmektedir. Oysa bugün Gökalp'ın eserlerinin ilk baskıları da dâhil olmak üzere eski yazı metinlere daha rahat ve kolay ulaşabiliyoruz, internet ortamı önümüze son derece geniş bir bilgi ve kaynak birikimi seriyor.

Özellikle günümüzde yüzeysel, popüler ve politik bilgi kaynakları karşısında savunmasızca bilgi kirliliğine maruz kalmaları ve dolayısıyla millî kültür ve medeniyet tarihi konularında kimlik buhranı yaşamaları muhtemel ve mümkün olan gençlerin Gökalp okuması elzemdir. Aslında yaklaşık yüz yıl öncesinden, günümüz gençlerine, meraklılara, bilim ve düşünce dünyasından araştırmacılara, kısacası geniş bir okuyucu kitlesine Gökalp, Gökalp'ın eserleri “değişen bir şey yok” demek istiyor. Okuyucuyu Gökalp'la baş başa bırakıp Gökalp'ın bütün eserlerinin yeniden yayımlanmasının Ötügen Neşriyat'a pek yakıştığını vurgulamak istiyoruz.

Prof. Dr. Ali DUYMAZ
Ziya Gökalp Bütün Eserleri
Yayına Hazırlama Kurulu Adına

GENÇ KALEMLER VE TÜRK YURDU YAZILARI ÜZERİNE

Ziya Gökalp, çok sayıda dergi ve gazetede yazıları yayımlanmış bir düşünce adamıdır. Bu eserde onun *Genç Kalemler*, *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, *Türk Yurdu* ve eki *Altun Armağan*, *Altun Yurt*, *Türk Duygusu*, *Türk Sözü*, *Genç Yolcular*, *Harp Mecmuası* ve *Bilgi Mecmuası* gibi dergilerdeki yazıları ve manzumeleri bir araya getirilmiştir.

Bu dergilerden ilki Yeni Lisan hareketi ve Millî Edebiyat akımının öncü dergisi *Genç Kalemler*'dir. 1908'de II. Meşrutiyet'le birlikte iktidara gelen İttihat ve Terakki Fırkası'nın siyasi merkezi İstanbul'dur, ancak düşünce merkezi Selanik'tir. Zaten bir kültür ve sanat merkezi konumunda olan Selanik'te çıkmakta olan *Hüsn ve Şiir* adlı dergi, 1911'de 9. sayısından itibaren "Genç Kalemler" adını almış, Ali Canip Yöntem'in ekibe katılmasıyla derginin içeriğinde ve niteliğinde bazı değişikliklere gidilmiştir. Ali Canip Yöntem, derginin müdürlüğünü ve başyazarlığını yaparken Ömer Seyfettin de *Genç Kalemler*'e katılmıştır. İkinci cildinden itibaren İttihat ve Terakki Fırkası'nın maddi ve manevi desteğiyle yayımlanmaya başlayan derginin, II. Meşrutiyet dönemi Türkçülük akımının en önemli yayınlarından biri olduğunu, dergi ekibinin önemli bir kısmının İttihat ve Terakki Cemiyeti ile organik bir ilişki içinde bulunduğunu da belirtmeliyiz. Derginin çekirdeğini Ali Canip Yöntem, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp oluştururken Mustafa Nermi, Kâzım Nami, Enis Avni, Mehmet Ali Tevfik, Suphi Et-hem, Âkil Koyuncu ve Rasim Haşmet gibi önemli yazarları da vardır.

Genç Kalemler, Nisan 1911 tarihli ilk sayısında yayımlanan "Yeni Lisan" adlı dilde sadeleşme hareketinin manifestosu olarak kabul edilen Ömer Seyfettin tarafından kaleme

alınmış ve büyük “?” imzasıyla yayımlanmış olan ilk makaleyle tanınmıştır. Genç Kalemler, XX. yüzyıl Türk edebiyatına damgasını vuracak olan “Millî Edebiyat” akımının da kurucu ve öncülüğünü yapmıştır. Bu hususta teorik yazıların yanı sıra bilhassa Ömer Seyfettin’in kaleme aldığı Bahar ve Kelebekler, Pamuk İpliği, İrtica Haberi, Bomba, Primo Türk Çocuğu, Aşk Dalgası gibi hikâyeleri uygulama açısından son derece başarılı eserlerdir. Genç Kalemler’in başlattığı dil ve edebiyatta sadeleşme ve millîleşme hareketi, başlangıçta İstanbul aydınları tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Ancak uzun tartışmalar neticesinde Hamdullah Suphi, Celal Sahir, Yakup Kadri, Köprülüzade Mehmet Fuat, Refik Halit gibi yazar ve edipler “Yeni Lisan” ve “Millî Edebiyat” hareketini kabul etmişlerdir. *Genç Kalemler* dergisi etrafında “Yeni Lisan” ve “Millî Edebiyat” hareketlerine paralel olarak gelişen bir başka düşünce akımı ise Türkçülük ve Turancılıktır. Bilhassa Ziya Gökalp, Türkçülük ilkelerinin belirlenmesine, Türkçülük duygularının yayılmasına çalışmıştır.

18 Temmuz 1910’da Diyarbakır İl Millî Eğitim Müfettişliğine atanmış olan Mehmet Ziya, Diyarbakır’da İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin bir şubelerini açmış ve çalışmalarına katılmıştır. Mehmet Ziya, Diyarbakır delegesi olarak İttihat ve Terakki Fırkası’nın kongresi için telgrafla davet edildiği Selanik’e gelmiş, burada İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Genel Merkez üyeliğine seçilmiştir. 1894-1909 yılları arasında Diyarbakır’da *Diyarbakir* ve *Peyman* gazetelerinde ilk yazılarını yayımlamış olan Mehmet Ziya, Selanik’te *Genç Kalemler*’i çıkaran Ali Canip Yöntem ve Ömer Seyfettin’le tanışmış ve bu iki genç yazara katılmıştır. Gökalp, Selanik’te bulunduğu bu dönemde bir yandan *Genç Kalemler*’de yazılar yayımlarken diğer yandan Selanik’te çıkmakta olan *Yeni Felsefe* dergisi ile *Rumeli* gazetesinin yayın politikasına da yön vermiştir. Kısa sürede entelektüel birikimiy-

le dikkatleri üzerinde toplayan Mehmet Ziya, Selanik'te özellikle Beyaz Kule'de seri konferanslar düzenlemiştir. Gençlerin Avrupa'da öğrenim görmelerini teşvik eden ve Selanik'te açılan İttihat ve Terakki Mektebi programına ilk kez sosyoloji dersini koyduran Mehmet Ziya, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin teorisyeni sayılmaya başlamıştır. Gök Alp adını da ilk olarak *Genç Kalemler*'de yazdığı yazılarda takma ad olarak kullanmaya başlamıştır. İlk yazılarında Ziya, Ziyaeddin, Mehmed Ziya, Hüseyin Vedad, Tevfik Sedat, Mehmed Mehdi, Mehmed Nâil, Demirtaş, Celal Sakıp gibi takma adlar kullanan Ziya Gökalp, ilk olarak *Genç Kalemler* dergisinde çıkan "Altın Destan" manzumesinde Gök Alp imzasını kullanmıştır. Genç Kalemlerdeki yazı ve şiirlerinde de Tevfik Sedat, Celal Sakıp, Kaya Alp, Demir Taş gibi takma adları tercih eden Ziya Gökalp'a Ali Canip Yöntem "Gök Alp" takma adını uygun görmüş ve sonraki yıllarda ailenin soyadı olarak kabul gören bu müstear adı Ziya Gökalp da benimsemiştir. Bu tarihten sonra hemen bütün eserlerinde Ziya Gök Alp adını tercih etmiştir. Ancak Celal Sakıp ve Gök Alp gibi takma adların bir süre Ali Canip Yöntem tarafından da kullanıldığını not düşmeliyiz. Genç Kalemler dergisinin ikinci sayısındaki başmakale Ali Canip ve Ziya Gökalp tarafından kaleme alınmıştır. Başka bir ifadeyle Ömer Seyfettin'in ortaya attığı sade Türkçe fikrini açıkladığı "Yeni Lisan" başlıklı yazısı, Ziya Gökalp'ın dikkatini çekmiş, yazıyı sosyolojik açıdan da değerlendiren Gökalp, "yeni lisan" akımının teorisini de kurmuştur.

Genç Kalemler, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin teorisyeni Ziya Gökalp'ın çevresinde gelişen "Yeni Hayat" hareketinin de merkezinde yer almış bir dergidir. Başka bir ifadeyle Gökalp, artık sadece İttihat ve Terakki'nin değil Türkçülük fikrinin de ideoloğu haline gelmiştir. Bunu sağlayan dergi *Genç Kalemler* olmuştur. Özellikle bu dergide çıkan "Turan", "Altun Yurt" gibi şiirleri ile "Yeni Hayat ve Yeni Kıymetler"

gibi teorik makaleleri Türk düşünce hayatında önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

Ziya Gökalp'ın *Genç Kalemler*'deki ilk şiiri aruz vezniyle yazdığı "Turan" şiiridir. Son beyti "Vatan ne Türkiye'dir Türklere ne Türkistan / Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan!" olan bu şiir, devrinde son derece etkili olmuştur. Ziya Gökalp'ın "Turan" başlıklı şiiri hem Demirtaş mahlasıyla Selanik'te çıkan Rumeli gazetesinde hem de Tefvik Sedat mahlasıyla *Genç Kalemler* dergisinde yayımlanmıştır. Bu şiirin özellikle son beyti Turancılığın temel ilkesi olarak benimsenmiştir.¹ Ziya Gökalp'ın, Turan şiiri "Talat ve Canip'e" ithafıyla Tefvik Sedat imzasıyla *Genç Kalemler*'de yayımlanmıştır. Cavit Orhan Tütengil, Gökalp'ın kullandığı Demirtaş mahlasının açıklaması olarak "*Kuvvetli bir ihtimalle, ilk defa Selanik'teki yazılarında kullandığı bu takma-adla Ziya Gökalp, Lala Şahin Paşa'nın ölümünden sonra beylerbeyi olanı Makedonya Fatihî Demirtaş (Timurtaş) Paşa'nın hatırasını yâd etmek istiyor,*" şeklinde bir tahminde bulunur.² Ali Canip Yöntem'in Demirtaş takma adından hoşlanmadığı için "Turan" şiirini Tefvik Sedat imzasıyla neşrettiği bilinmektedir. Ancak "Turan" şiiri Rumeli gazetesinde Demirtaş imzasıyla yayımlanmıştır. Gökalp, *Genç Kalemler*'de Demirtaş takma adıyla "Felsefe: Yeni Hayat ve Yeni Kıymetler" başlıklı bir yazı daha yayımlamıştır.

Gökalp'ın *Genç Kalemler*'deki önemli yazılarında kullandığı takma adlardan biri de Tefvik Sedat'tır. Bu takma adı daha Diyarbakır'da iken *Peyman* gazetesindeki "Girit", "İran", "Osmanlı Donanması" gibi manzumelerinde kullanmaya başlamış olan Ziya Gökalp, Selanik'te *Genç Kalemler*'de de aynı adı kullanmaya devam etmiştir. Tefvik,

¹ Ziya Gökalp, *Makaleler II*, Haz. Süleyman Hayri Bolay, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

² Cavit Orhan Tütengil, "Ziya Gökalp'ın Yazılarında Görülen Değişik İmzalar ve Takma Adlar", *Sosyoloji Dergisi*, II(9), 1954, s. 164-168.

babasının, Sedat ise oğullarından birinin adıdır. Mesela Fransızca “idee” sözüne karşılık olarak Arapça “fikir” kökünden türettiği “mefkûre” sözünü ilk olarak “Bugünkü Felsefe” başlıklı yazısında kullanmıştır. Aynı şekilde Muhiiddin Arabî’yi Batı felsefesi çerçevesinde ele aldığı “Muhiiddin Arabî” başlıklı makalesi de Tevfik Sedat müstearıyla yayımlanmıştır.

Ziya Gökalp’ın *Genç Kalemler* dergisindeki yazılarında kullandığı takma adlardan biri de Celal Sakıp’tır. Ali Canip Yöntem’in de belirttiği üzere Ziya Gökalp, *Genç Kalemler*’deki yazılarında tevazu ve gösteriştan uzak kalmak isteği sebebiyle asıl adını kullanmadığından Yöntem onun yazılarının başına hatırına gelen müstear bir isim koymuş. İmza çeşitliliği olsun diye *Genç Kalemler*’de müstear adlar kullandıklarını belirten Ali Canip Yöntem, Celal Sakıp müstearını kendisinin de kullandığını belirterek *Genç Kalemler*’in 7. sayısında çıkan manzume, 20. sayısındaki “Eser ve Zat: Tetebbû Karşısında Mehmet Fuat Bey” adlı makale ile 27. sayısına ilave olarak basılan “Cenk Türküsü”nün kendisine ait olduğunu ifade eder. Gökalp’ın ise kendisine Ali Canip Yöntem tarafından uygun görülen bu müstear imzayla “Eser ve Zat” üst başlığı altında “Rıza Tevfik’in Felsefesi” başlıklı bir yazısı yayımlanmıştır. Rıza Tevfik’in II. Meşrutiyet’ten sonra ön plana çıkmak için çaba gösterişi ve daha sonra da İttihat ve Terakki karşıtı düşünce ve davranışları üzerine Ziya Gökalp, “Celal Sakıp” müstearıyla bir makale yazarak Rıza Tevfik’i oldukça sert biçimde eleştirmiştir. “Felsefe ve Mizah” alt başlığı altındaki bu yazısında Ziya Gökalp, ilk defa Bergson’dan söz etmekte ve İttihat ve Terakki’ye karşı çıkan Rıza Tevfik’i sert ve alaycı bir biçimde eleştirmektedir.

Yeri gelmişken Gökalp’ın müstear adlarından da kısaca bahsetmek isteriz. Ziya Gökalp’ın gerek alçak gönüllülük gerekse devrin şartları gereği çok sayıda müstear ad kullan-

dığı bilinmektedir. Ziya Gökalp'ın kullandığı takma adlar arasında Ziya, Ziyaeddin, Mehmed Ziya, Meclis-i İdare Velayet Kitabesi'nden Ziya, Tevfik Sedat, Demirtaş, Gökalp, Türk Milliyetçiliğinin Babası, Bimar, Büyük Baba, Hüseyin Vedat, Mehmet Mehdi, Mehmet Nail, Celal Sakıp gibi çeşitlilik gösteren adlar vardır. Bu takma adlarda kullandığı isimlerden Tevfik'in babasının, Sedat ve Vedat'ın ölen iki oğlunun, Mehdi'nin ise kardeşi Nihat Gökalp'ın ölen oğlunun adları olduğu bilinmektedir. Gökalp, *Genç Kalemler*'de "Turan" şiirinin yayımlanmasıyla birlikte Ziya Gökalp adını kullanmaya başlamış ve artık başka herhangi bir müstear veya takma ada başvurma gereği hissetmemiştir.

Binark ile Sefercioğlu, *Genç Kalemler*'de Ziya Gökalp'a ait on iki yazı ve şiirin künyesini vermişlerdir.³ Binark ile Sefercioğlu'nun bibliyografyasına göre *Genç Kalemler*'de Ziya Gökalp'a ait olarak yayımlanmış görünen ve bilhassa Fevziye Abdullah Tansel⁴ tarafından da Ziya Gökalp'a ait olduğu düşünülen "Cenk Türküsü" şiiri ile "Türklük" adlı yazıların, Tütengil tarafından Ali Canip Yöntem'e ait olduğu bizatihi kendisinden öğrenilmiştir.⁵ Bu karışıklığın sebebi Ziya Gökalp'ın eserleri için Ali Canip'in teklif ettiği takma adı, kendisinin de kimi yazı ve şiirlerinde kullanmış olmasıdır. Toplam 33 sayı çıkabilen *Genç Kalemler* dergisinin neşri, Balkan Savaşı'nın başlamasının ardından Selanik'in 1912 yılı Kasım ayında Osmanlı Devleti'nin elinden çıkmasıyla son bulmuştur. *Genç Kalemler* dergisi kapandıktan sonra dergi yazarlarının önemli bir kısmı İs-

³ İsmet Binark-Nejat Sefercioğlu, *Doğumunun 95. Yıldönümü Münasebetiyle Ziya Gökalp Bibliyografyası Kitap-Makale*, Ankara, 1971, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 13-14.

⁴ Fevziye Abdullah Tansel, *Ziya Gökalp Külliyyatı 1 Şiirler ve Halk Masalları*, Ankara 1989, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s. 361.

⁵ Cavit Orhan Tütengil, *Ziya Gökalp Üzerine Notlar*, İstanbul, 1964, Varlık Yayınları, s. 23, 54.